

VNO-NCW: arbeidsmarkt ver- ruimen en capaciteit van men- sen beter benutten

MR. J.W. VAN DEN BRAAK

Voor VNO-NCW staan twee actiepunten centraal om de arbeidsmarkt de komende periode verder te hervormen: Verruiming van het arbeidsmarktaanbod en het meer benutten van het beschikbare menselijke kapitaal door betere ontplooiing van talenten.

Eén van de cruciale voorwaarden voor het realiseren van een bevredigende economische groei is een goede benutting van de capaciteit van mensen. De arbeidsmarkt speelt daarin een sleutelrol. Aan die benutting liggen vier belangrijke eisen ten grondslag: kennis (onderwijs en scholing), continue aanpassing van verworven kennis en ervaring (*employability*), kostenverantwoorde en motiverende arbeidsvoorwaarden en een activerende sociale zekerheid.

Grote uitdagingen

De Nederlandse arbeidsmarkt en het beleid van ondernemingen en de overheid ten aanzien van de capaciteit van mensen staan voor een aantal grote uitdagingen. Ten eerste, de krapper wordende arbeidsmarkt, onder andere door demografische ontwikkelingen. Ten tweede, de veranderende eisen aan de kant van de werknemers (door individualisering, tweeverdienersmaatschappij, meer behoefte aan persoonlijk maatwerk etc.). In de derde plaats, de integratie en verbetering van het arbeidsaanbod met onderwijs- en scholingsachterstanden (met name allochtonen). Tot slot, de groeiende internationalisering van vraag en aanbod. Deze uitdagingen vragen beleidsveranderingen. Bedrijven zelf zullen hierop ook creatief moeten inspelen.

De Nederlandse economie heeft de afgelopen jaren goede groeiprestaties neergezet. Zij wist een relatief sterke groei van het arbeidsaanbod te absorberen. Die sterke groei van het arbeidsaanbod zal de komende tijd zeker aan betekenis inboeten, onder andere vanwege de vergrijzing (veel mensen zullen de arbeidsmarkt gaan verlaten). De arbeidsmarktsituatie is gekanteld; in de afgelopen vijf jaar werd een ruime arbeidsmarkt krap. Aan de ene kant ontstaan groeiende aanbodtekorten van gekwalificeerde arbeid. Aan de andere kant is er nog een groot on- en onderbenut arbeidspotentieel door de lage participatiegraad (in

MR. J.W. VAN DEN BRAAK

arbeidsjaren) en verspilling van menselijk kapitaal door ons systeem van sociale zekerheid. De omvang van het aantal inactieven is in de afgelopen tien jaar niet substantieel afgenomen. Het aantal arbeidsongeschikten nadert de 1 miljoen. Ook gaat de economische dynamiek aan sommige groeperingen, zoals allochtonen, voor een groot deel voorbij. Dit resulteert in een duaal arbeidsmarktbeeld: naast arbeidsmarkttekorten en -spanning is er een omvangrijke non-participatie. Dit duale beeld is niet vol te houden. Daar komt bij dat het Nederlandse arbeidsinstrumentarium nog te veel gebaseerd is op de oude situatie van grote arbeidsmarktoverschotten. De beleidsreactie van overheid en politiek is nog te vaak gericht op het creëren van collectieve arrangementen. Er bestaat onvoldoende ruimte voor maatwerk en differentiatie via decentrale onderhandelingen tussen sociale partners.

Twee belangrijke actiepunten

Voor VNO-NCW staan twee belangrijke actiepunten centraal om de arbeidsmarkt de komende periode te hervormen: 1. Verruiming van het arbeidsmarktaanbod en
2. Het meer benutten van het beschikbare menselijk kapitaal door betere ont-plooiing van talenten.

VNO-NCW pleit voor een beleid gericht op versterking van het arbeidsaanbod, zodat er meer arbeid beschikbaar komt om de open plekken te vullen. Dit verdient verreweg de voorkeur boven de wal het schip te laten keren, namelijk dat door een stijging van de loonkosten per eenheid product (dat gaat in Nederland veel sneller dan in andere landen) via winstverslechtering en verplaatsing van werkgelegenheid naar het buitenland uiteindelijk de vraag naar arbeid afneemt. Bovendien zal stijging van de participatie een belangrijke bijdrage leveren aan het opvangen van de budgettaire lasten van de vergrijzing. In het algemeen biedt een hogere participatiegraad de ruimte voor structuurversterkende lastenverlichting, waarmee de vitaliteit van de Nederlandse economie kan worden versterkt. De nadruk moet derhalve gelegd worden op participatiebevorderend beleid.

Hiertoe roept VNO-NCW op te blijven voortbouwen op de kernelementen uit de succesformule van beheerste en gedifferentieerde loonkostenontwikkeling en flexibilisering. Concurrerende loonkosten zijn een *conditio sine qua non* om tot verhoging van participatie te komen. Onze voorsprong in concurrentiepositie ten opzichte van het buitenland wat betreft loonkostenontwikkeling smelt echter weg. Oplopende kostenontwikkelingen in een teruglopende conjunctuur dienen te worden voorkomen. Dat moet worden gerealiseerd in een meer decen-

**Ons huidige
arbeidsmarkt-in-
strumentarium is
dringend aan
modernisering toe.**

traal bestel. Verdere flexibilisering van arbeidsduur en -tijden en -patronen is nodig. Dit leidt ook tot een vergroting van aanbod (vrouwen / tweeverdienersgezinnen) en van de inzetbaarheid van werknemers binnen de onderneming, maar ook tot vergroting van de wendbaarheid op de arbeidsmarkt. De Flexwet dient in grote lijnen voortgezet te worden en het ontslagrecht moet gemoderniseerd worden. Er is in onze steeds gedifferentieerder wordende samenleving geen behoefte aan invoering van nieuwe collectieve (zorg)verlof-arrangementen. De praktijk is nu aan zet. De politiek moet zich verre houden van ingrepen in pensioensystemen die tot stijging van arbeidskosten leiden. Pensioen is een integraal onderdeel van de door sociale partners overeen te komen arbeidsvoorwaarden. De participatie van ouderen in het arbeidsproces in Nederland is relatief laag, hoewel de tendens stijgende is. De overheid moet flankerende maatregelen treffen zoals herleving van de sollicitatieplicht voor ouderen en afschaffing van de fiscale facilitering van de VUT.

VNO-NCW blijft inzetten op ondersteunende lastenverlichting ten behoeve van beheerste kostenontwikkeling en investeringen in kennis en *employability* door ondernemingen en werknemers via: verlaging van de vennootschapsbelasting, fiscale facilitering van resultaatafhankelijke beloning, verlaging van marginale Inkomstenbelasting (IB)tarieven en premies en terugsluizing van de grote premie-overschotten in de werknemersverzekeringen in het kader van netto lastenverlichting voor ondernemingen/werkgevers en werknemers.

Voor de langere termijn is een immigratiebeleid nodig dat duidelijk onderscheid maakt tussen asielzoekers en arbeidsmarktbehoeften.

Ons huidige arbeidsmarktinstrumentarium is dringend aan modernisering toe. Met de gekantelde arbeidsmarkt zijn bijvoorbeeld volledig gesubsidieerde vormen van arbeid (Melkertbanen) minder noodzakelijk. Ook specifiek categoriaal beleid heeft inmiddels zijn langste tijd gehad. Het perspectief van de kenniseconomie van de toekomst vergt meer dan ooit de inzet en *employability* van allen die kunnen werken, dus ook de allochtonen. Nederland moet zich in Brussel krachtig inzetten voor bevordering van de arbeidsmobiliteit binnen de EU en voor minder restricties ten aanzien van de toetredende nieuwe EU-lidstaten (na toetreding vrijheid om elders in de EU aan de slag te gaan). Verhoogde arbeidsmobiliteit in Europa vraagt om zowel een mentaliteitsverandering als om deregulering. Belangrijk is dat op korte termijn voor bepaalde beroepsgroepen het vergunningenregime qua procedures en criteria verder wordt versoepeld voor toelating van arbeidsaanbod van buiten de EU. Voor de langere termijn is een immigratiebeleid nodig dat duidelijk onderscheid maakt tussen asielzoekers en arbeidsmarktbehoeften. Tot slot moet de toegang tot de sociale zekerheid strenger worden en de activering op de arbeidsmarkt vergroot. Een activerend stelsel, evenwicht tussen rechten en plichten en evenwicht in verantwoordelijkheden zijn noodzakelijke voorwaarden. Voorop staat uiteraard dat waar mogelijk pre-

ventief moet worden opgetreden om langdurige ziekte te voorkomen. De voorstellen van de Commissie Donner leveren belangrijke bouwstenen voor een noodzakelijke en fundamentele herziening van de WAO. De toegangsvoorwaarden tot de nieuwe WAO zullen scherp en duidelijk geformuleerd moeten worden en er zullen waarborgen moeten zijn, dat de keuringspraktijk zich hieraan strikt houdt. Extra inzet is nodig op reïntegratie van de mensen die thans in de WAO zitten.

Nederland heeft een goede naam opgebouwd op economisch gebied en op dat van de groei van de werkgelegenheid. Dat is gebeurd in goede samenwerking tussen overheid en sociale partners. Een goede naam opbouwen duurt lang, maar je bent die ook zo weer kwijt. Daarom moeten we op de goede weg voortgaan. Een gezonde economie is de onmisbare voorwaarde voor het welzijn van de mensen in Nederland. En om hen gaat het uiteindelijk.

Mr. Jan Willem (J.W.) van den Braak is directeur Sociale Zaken van de Vereniging VNO-NCW